

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-38>

УДК 336.764.1

ВПЛИВ ЕНДОГЕННИХ ФАКТОРІВ НА ПРОЦЕС УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

INFLUENCE OF ENDOGENOUS FACTORS ON THE PROCESS OF MANAGEMENT OF FINANCIAL RESULTS OF A COMMERCIAL BANK

Халатур Світлана Миколаївна

доктор економічних наук, професор,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8331-3341>

Масюк Юлія Володимирівна

кандидат економічних наук, професор,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6339-3011>

Мачула Катерина Василівна

магістр,
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3497-6350>

Khalatur Svitlana, Masiuk Iuliia, Machula Katerina
Dniprovsk State Agrarian University of Economics

У статті визначено основні складові процесу управління фінансовими результатами комерційного банку. Також виявлено показники та перелік внутрішніх факторів, які впливають на формування фінансових результатів комерційних банків. Досліджено функції та сфери відповідальності наглядових органів управління комерційним банком відповідно до розроблених заходів фінансової стратегії функціонування банківського сектору в умовах воєнного стану. Авторами виділено перспективи і труднощі розвитку банківської системи держави при умові забезпечення відповідними вимогами встановленими міжнародними нормативами, зокрема дотримання належного рівня ліквідності, формування обсягів активів, обсяги формування резервів та достатності капіталу, сум регулятивного капіталу банківських установ. Проведений аналіз впливу ендогенних факторів на процес управління фінансовими результатами комерційних банків дозволив виявити можливості підвищення їх прибутковості.

Ключові слова: фінансовий результат, прибуток, збиток, управління фінансовим результатом, комерційний банк.

In the modern market conditions of transformational transformations, the ability to effectively manage financial resources in such a way as to ensure profitability and increase the financial results of banking institutions has a significant impact on the financial stability and reliability of commercial banks. The main important conditions for the successful implementation of banking activities in the modern financial market remain endogenous factors, the emergence of which primarily includes changes in the main financial indicators: profitability of assets, profitability of capital, profitability of expenses, net spread, net interest margin, capital multiplier, coefficients of financial reliability and coverage. Effective management of the structural components of the financial result is carried out with the help of methods of financial profit management and financial planning, the use of which in banking practice can not only ensure the break-even activity of banking institutions, but also significantly increase their level of profitability. The article defines the main components of the process of managing the financial results of a commercial bank. Indicators and a list of internal factors that influence the formation of financial results of commercial banks have also been revealed. The functions and spheres of responsibility of the supervisory bodies of commercial bank management have been studied in accordance with the developed measures of the financial strategy of the functioning of the banking sector in the conditions of martial law. The authors highlighted the prospects and difficulties of the development of the banking system of the state under the condition of ensuring the corresponding requirements

established by international standards, in particular, compliance with the appropriate level of liquidity, the formation of the volume of assets, the volume of the formation of reserves and capital adequacy, the amount of regulatory capital of banking institutions. The analysis of the influence of endogenous factors on the process of managing the financial results of commercial banks revealed the possibilities of increasing their profitability.

Key words: financial result, profit, loss, financial result management, commercial bank.

Постановка проблеми. В сучасних ринкових умовах трансформаційних перетворень на фінансову стійкість та надійність комерційних банків здійснює вагомий вплив вміння ефективно управляти фінансовими ресурсами таким чином, щоб забезпечити прибутковість та підвищити фінансові результати банківських установ. Розроблена за певними поетапними кроками фінансова стратегія повинна враховувати не тільки відповідність встановленим міжнародними нормативами обсяги активів та регулятивного капіталу комерційних банків, а і забезпечувати постійний моніторинг банківського сектору в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанню управління фінансовими результатами комерційних банків приділяли увагу багато наукових дослідників та вчених літературних публікацій економічного напрямку, а саме: Бабанов В. В., Бланк І. А., Вожжов С. П., Гаряга Л. О., Дзюблюк О. В., Довгань Ж. М., Демчук Н. І., Каламбет С. В., Катан Л. І., Криклій О. А., Лаврушин О. І., Луців Б. Л., Макаренко Ю. П., Маслак Н. Г., Молчанов О. В., Мороз А. М., Роуз П. С., Серпенінова Ю. С., Сінкі Дж., Стельмах В. С., Череп А. В. [1–10]. Разом з тим велика кількість наукових розробок не вирішує проблему підвищення прибутковості комерційних банків, а удосконалення управління фінансовими результатами, що пов'язано з його загостренням в банківській системі країни потребує подальшого пошуку вирішення вказаних проблем.

Виділення раніше не виділених частин загальної проблеми. Зазначена тематика дослідження зумовлена необхідністю визначення впливу ендогенних факторів на управління фінансовими результатами комерційних банків як визначального процесу покращення прибутковості.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення впливу ендогенних факторів на процес управління фінансовими результатами комерційних банків, а також підвищення їх прибутковості в умовах стабілізаційних явищ в ринковому фінансовому середовищі економіки країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основними вагомими умовами успішного здійснення банківської діяльності

на сучасному фінансовому ринку залишаються ендогенні фактори, до виникнення яких належать насамперед зміни основних фінансових показників: рентабельності активів, рентабельності капіталу, рентабельності витрат, чистого спреду, чистої процентної маржі, мультиплікатору капіталу, коефіцієнтів фінансової надійності і покриття [2, с. 28]. Внутрішні (ендогенні) фактори і показники, які впливають на формування фінансових результатів комерційних банків визначаються у відповідності зі звітом про прибутки (збитки), які відображено на рисунку 1.

За своїм економічним змістом «фінансові результати» комерційного банку розглядаються як кінцевий показник ефективності провадження фінансового управління за певними складовими, а також успішного управління фінансовим ризиками в банківській діяльності (рис. 2), а арифметично виражається різниця доходів і витрат банку при своєчасному покритті зобов'язань та здійсненні валютної, інвестиційної, кредитної і депозитної політики [1, с. 10].

Процес управління фінансовими результатами комерційних банків є невід'ємною частиною всієї системи його фінансового управління та взаємопов'язаний з іншими складовими, за допомогою яких в банківському бізнесі можуть створюватись нові можливості функціонування, пропозиції нових банківських та інших фінансових послуг, забезпечуючи фінансову стабільність і розвиток всього банківського сектору економіки та фінансову безпеку країни [4, с. 62].

Кожен комерційний банк для досягнення поставленої мети повинен розробити певні заходи та принципи облікової політики, спрямовані на виконання належних функцій, задіяючи при цьому певну сферу відповідальності і контролюючих органів, серед яких безпосередньо приймають участь Правління Банку, Наглядова рада, відділ внутрішнього аудиту, комітети: з питань управління активами і пасивами, з управління непрацюючими активами, з управління операційними ризиками і інформаційної безпеки, з питань аудиту, з питань ризиків, кредитний комітет, бізнес-підрозділи, які відіграють першочергову роль в управлінні фінансовими результатами комерційних банків [2; 8, с. 72].

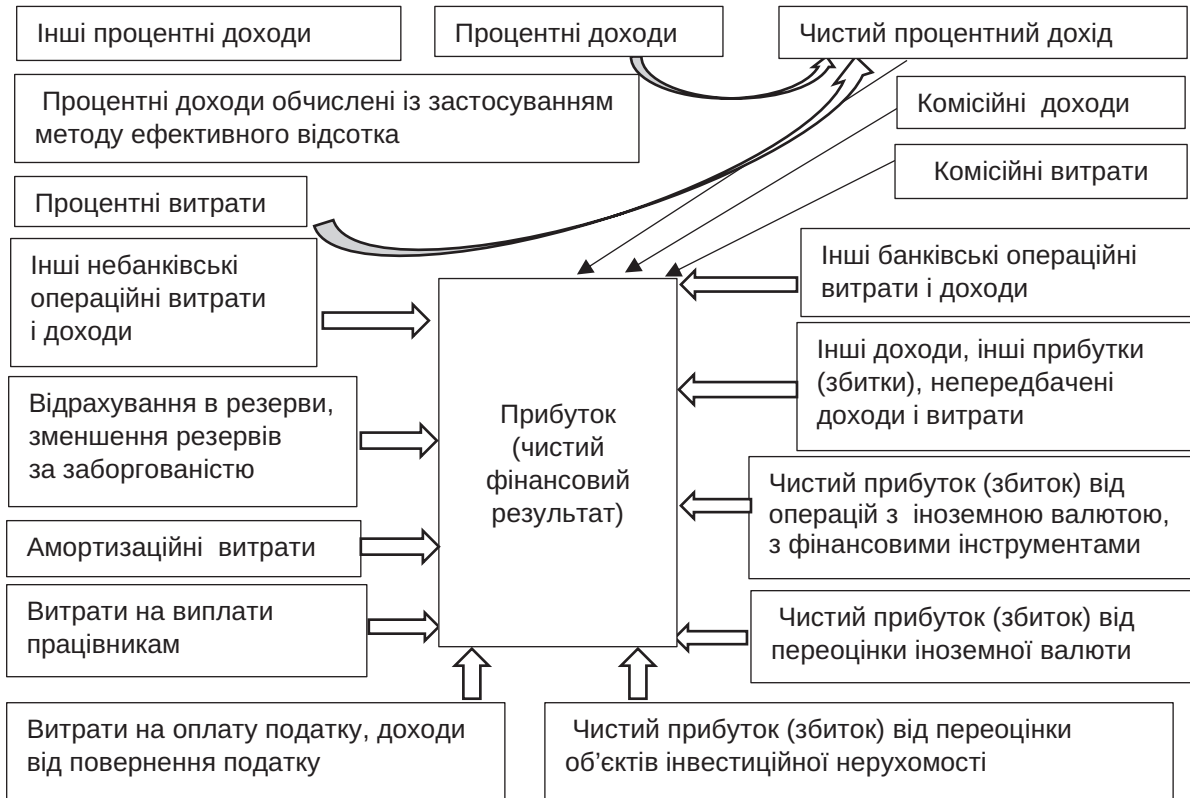

Рис. 1. Внутрішні (ендогенні) фактори і показники, які впливають на формування фінансових результатів комерційних банків

Джерело: складено авторами

Рис. 2. Складові системи фінансового управління комерційних банків

Джерело: складено авторами

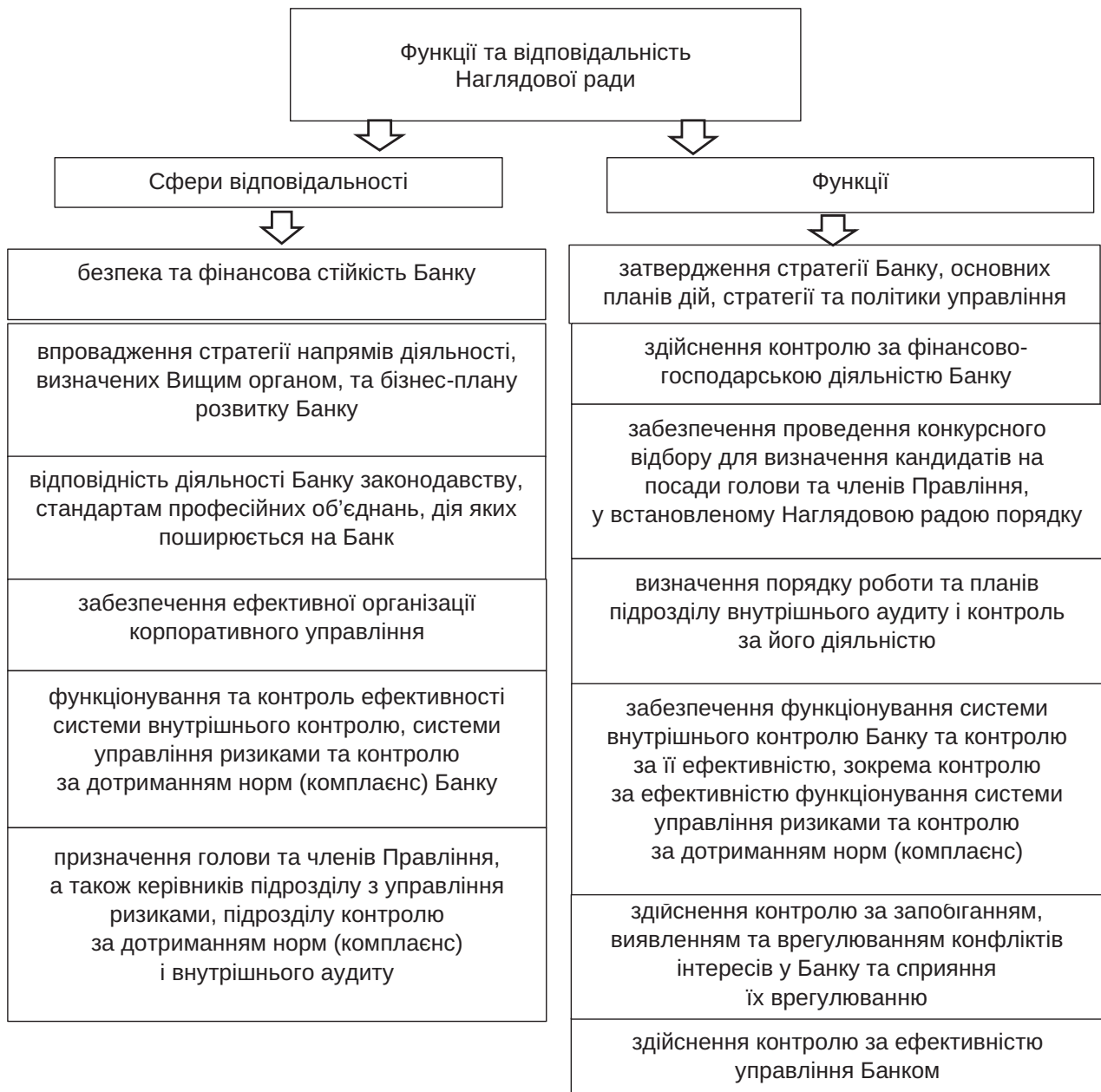

Рис. 3. Функції та відповідальність Наглядової ради комерційного банку

Джерело: складено авторами

Висновки. Отже, основними векторами підвищення прибутковості в процесі управління фінансовими результатами комерційних банків є визначення впливу саме ендогенних (внутрішніх) факторів, згідно з якими формуються активи, капітал і зобов'язання (пасиви) банку, доходи банківських уста-

нов від операційної, фінансової і інвестиційної діяльності при використанні таких інструментів та методів фінансового управління, завдяки яким ці комерційні банки здатні беззбитково функціонувати в ринковому фінансовому середовищі економіки країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Банківська справа: навчальний посібник / Стечишин Т.Б., Малахова О.Л. Тернопіль : ТНЕУ. 2018. 404 с.
2. Волкова В. В., Іноземцева Є.В. Концептуальні засади удосконалення формування ресурсого потенціалу банку. *Економіка і організація управління*. 2018. № 4 (32). URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view.pdf> (дата звернення: 06.01.2024).

3. Гаряга Л. О. Удосконалення управління фінансовим результатом банку. *Електронне наукове видання з економічних наук "Modern Economics"*. 2017. № 4. С. 23–34. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/improvement-of-management-of-financial-result-of-the-bank> (дата звернення: 05.01.2024).
4. Макаренко Ю. П., Мороховець К. С. Стратегія підвищення прибутковості комерційного банку. *Економіка та держава*. 2017. № 11. С. 60–64. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/11_2017/15.pdf (дата звернення: 08.01.2024).
5. Череп А. В. Рурка Г. І. Методичні підходи до аналізу прибутку комерційного банку на прикладі ПуАТ АКБ «Індустріалбанк». 2011. URL: <https://fkd.net.ua/fkd/article/download> (дата звернення: 06.01.2024).
6. Khalatur S., Vinichenko I., Volovyk D. (2021). Development of modern business processes and outsourcing activities. *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 7 (3), pp. 195–202. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2021-7-3-195-202> (дата звернення: 04.01.2024).
7. Khalatur, S., & Dubovych, O. (2022). Financial Engineering of Green Finance as an Element of Environmental Innovation Management. *Marketing and Management of Innovations*, vol. 1, pp. 232–246. DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2022.1-17> (дата звернення: 05.01.2024).
8. Khalatur S., Pavlova H., Vasileva L., Karamushka D., Danileviča A. (2022). Innovation management as basis of digitalization trends and security of financial sector. *Entrepreneurship and Sustainability*, vol. 9(4), pp. 56–76. DOI: [http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4\(3\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4(3)) (дата звернення: 03.01.2024).
9. Khalatur S., Honcharenko O., Karamushka O., Solodovnykova I., Shramko, I. (2022). Paradigm transformation of the economic crises modeling. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 4(45), pp. 285–297. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.4.45.2022.3833> (дата звернення: 09.01.2024).
10. Khalatur S., Tvaronavičienė M., Dovgal O., Levkovich, O., Vodolazska, O. (2022). Impact of selected factors on digitalization of financial sector, *Entrepreneurship and Sustainability*, vol. 10 (1), pp. 358–377. DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1\(19\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1(19)) (дата звернення: 02.01.2024).

REFERENCES:

1. Stechyshyn T. B., Malakhova O. L. (2018) *Bankivska sprava: navchalnyy posibnyk* [Financial engineering: a study guide]. Ternopil: TNEU. 404 p. (in Ukrainian)
2. Volkova V. V., Inozemtseva E. V. (2018) Kontseptual'ni zasady udoskonalennya formuvannya resursnoho potentsialu банку [Conceptual principles of improving the formation of the bank's resource potential]. *Economics and management organization*, vol. 4 (32). Available at: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view.pdf> (accessed January 06, 2024).
3. Haryaga L. O. (2017) Udoskonalennya upravlinnya finansovym rezultatom банку [Improvement of management of the banks financial results]. *Electronic scientific publication on economic sciences «Modern Economics»*, vol. 4, pp. 23–34. Available at: <https://modecon.mnau.edu.ua/improvement-of-management-of-financial-result-of-the-bank> (accessed January 05, 2024).
4. Makarenko Yu. P., Morokhovets K. S. (2017) Kontseptual'ni zasady udoskonalennya formuvannya resursnoho potentsialu банку [A strategy for increasing the profitability of a commercial bank]. *Economy and the state*, vol. 11, pp. 60–64. Available at: http://www.economy.in.ua/pdf/11_2017/15.pdf (accessed January 08, 2024).
5. Cherep A. V. Rourka G. I. (2011) Metodychni pidkhody do analizu prybutku komertsynoho банку na prykladi PuAT АКБ «Industrialbank» [Methodical approaches to the analysis of the profit of a commercial bank on the example of JSC «Industrialbank»]. Available at: <https://fkd.net.ua/fkd/article/download> (accessed January 06, 2024)
6. Khalatur, S., Vinichenko, I., and Volovyk, D. (2021), "Development of modern business processes and outsourcing activities". *Baltic Journal of Economic Studies*, vol. 7(3), pp. 195–202. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2021-7-3-195-202> (accessed January 04, 2024).
7. Khalatur S., Dubovych O. (2022) Financial Engineering of Green Finance as an Element of Environmental Innovation Management. *Marketing and Management of Innovations*, vol. 1, pp. 232–246. DOI: <http://doi.org/10.21272/mmi.2022.1-17> (accessed January 05, 2024).
8. Khalatur S., Pavlova H., Vasileva L., Karamushka D., Danileviča, A. (2022) Innovation management as basis of digitalization trends and security of financial sector. *Entrepreneurship and Sustainability*, vol. 9(4), pp. 56–76. Available at: [http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4\(3\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4(3)) (accessed January 03, 2024).
9. Khalatur S., Honcharenko O., Karamushka O., Solodovnykova I., Shramko, I. (2022). Paradigm transformation of the economic crises modeling. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 4(45), pp. 285–297. DOI: [10.55643/fcaptr.4.45.2022.3833](https://doi.org/10.55643/fcaptr.4.45.2022.3833) (accessed January 09, 2024).
10. Khalatur S., Tvaronavičienė M., Dovgal O., Levkovich O., Vodolazska O. (2022) Impact of selected factors on digitalization of financial sector, *Entrepreneurship and Sustainability*, vol. 10 (1), pp. 358–377. DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1\(19\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1(19)) (accessed January 02, 2024).